

УДК 811.161.2:81'373.43

О. Г. ЛИТВИН, Н. І. ГОЛУБІНКА, Ю. І. ГОЛУБІНКА

Кафедра української мови, кафедра картографії та геопросторового моделювання, Національний університет "Львівська політехніка", вул. Карпінського, 6, 79013, Львів; Україна, 79013, тел. +38 (032) 258-24-40, ел. пошта JuliaG@i.ua.

ПОЛІСЕМІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ГЕОДЕЗИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Мета. Проаналізувати полісемантичні процеси в українській геодезичній термінології (УГТ). **Методика.** Наявність кількох взаємопов'язаних значень у слові, які виникли переважно в результаті розвитку його первинного значення, свідчить про явище полісемії. Термін, як і звичайне слово, буває однозначним і багатозначним, проте термінологічна багатозначність має свої особливості. Під багатозначністю розуміють існування кількох значень слова, що виникло упродовж історичного розвитку первинного значення. Але лексичне значення терміна і лексичне значення загальноживаного слова – явища різнопланові. Чіткі логіко-семантичні межі терміна, як правило, не повинні спричинити в ньому полісемії. І все ж, оскільки формула "один термін – одне значення" не завжди чітко виконується, аналіз термінологічних систем не дає змогу відмежувати терміни від явища полісемії. Воно в той чи інший спосіб пов'язується з термінологією взагалі та геодезичною зокрема. Якщо в загальноживаній лексиці шляхи розвитку полісемії впливають на творення нових значень, що відокремлюються як омоніми, то термінологія використовує полісемію для розширення значення, що існує, або утворення нового термінологічного значення в слові загальнонародної мови, закріплюючи його за термінологічним знаком. **Результати.** У сучасній УГТ номінації часто утворюються на основі поєднання загальноживаних слів, які як елементи терміна творять його на основі багатозначності складових лексичних елементів, так званих терміноелементів; полісемія часто виникає як результат метонімії – перенесення значення за суміжністю; виявлене явище роздвоєння термінологічного поняття; спостерігаємо міжгалузеву багатозначність, коли йдеться про загальнонаукові і загальнотехнічні терміни. **Наукова новизна.** Термінологічні системи різних галузей науки стали об'єктами детальних лінгвістичних досліджень. Однак українська геодезична термінологія загалом, а полісемантичні процеси у ній зокрема, не були об'єктом ґрунтовного дослідження. **Практична значущість.** Запропонований аналіз УГТ допоможе з'ясувати основні тенденції термінологічної полісемії в сучасній науково-технічній термінології загалом.

Ключові слова: українська геодезична термінологія, термін, термінотворення, полісемія, термін-словосполучення, словотвірна модель, номінація

Вступ

Лексико-семантичні відношення в термінології мають свою специфіку, яка є основною ознакою окремого наукового стилю. Хоч термінологічні назви належать до загально-мовної лексичної системи, підпорядковуються її загальним правилам, але водночас вони повинні вирізняти лексичний склад наукової мови від загальнонародної. Для знака-терміна характерне таке співвідношення: один знак – одне значення. Семантика терміна існує як цілісна одиниця, хоч термін є одиницею терміно-системи, його значення не повністю залежить від семантичних структур інших знаків. Тут виявляється інша залежність: значення знака-терміна визначається, з одного боку, змістом відповідних понять, з іншого – тим суб'єктивним, свідомим, що вносить дослідник, який

визначає, уточнює межі змісту спеціального поняття, названого тим чи іншим терміном. Форму реалізації терміна визначає контекст, який зобов'язує вживати терміноодиницю в межах терміносистеми з таким значенням, яке відповідає вкладеному змісту.

Знак-термін повинен мати обмежений, твердо зафіксований зміст, а значення загально-живаного слова уточнюється лише в певному контексті в сполученні з іншими словами, у чому дуже часто важливу роль відіграє інтонація та інші засоби. Д. Шмельов сказав: "Якщо найвагомішою особливістю лексики загальнолітературної мови може бути названа семантична невизначеність, то для термінології є її визначеність". Досягається ця семантична визначеність дефініцією поняття, яке окреслюється оболонкою конкретного терміна [Шмельов Д.Н., 1973, с. 21]. Важливу роль у

досягненні семантичної визначеності терміна відіграє контекст, повторюваність якого закріплює за терміном чітке означення [Реформатський А. А., 1961].

Термінологічні системи різних галузей науки стали об'єктами детальних лінгвістичних досліджень В. Захарчин, Н. Москаленко, І. Кочан, А. Крейтор, З. Куньч, О. Литвин, В. Марченка, Г. Наконечної, Е. Огар, Т. Панько, В. Пілецького, І. Процик, О. Сербенської, Л. Симоненко, М. Сташко, П. Чучки та ін. українських науковців. У їхніх працях зроблено висновок про те, що реалізація семантичних процесів у терміносистемі обмежена. Завдання терміна – не стилістично урізноманітнювати мову і мовлення, а характеризувати суть поняття.

Мета

Метою статті є аналіз полісемантичних процесів в українській геодезичній термінології (УГТ), що допоможе з'ясувати основні тенденції термінологічної полісемії в сучасній науково-технічній термінології загалом.

Результати

Наявність кількох взаємопов'язаних значень у слові, які виникли переважно в результаті розвитку його первинного значення, свідчить про явище полісемії. Оскільки жодне значення не ізолюється від інших, багатозначність не може бути перешкодою для розуміння того чи іншого слова.

Термін, як і звичайне слово, буває однозначним і багатозначним, проте термінологічна багатозначність має свої особливості. Під багатозначністю розуміють існування кількох значень слова, що виникло упродовж історичного розвитку первинного значення [Ощипко І. Й., 1968, с. 12; 0, 1983, с. 64–71]. Але лексичне значення терміна і лексичне значення загально-вживаного слова – явища різнопланові. Чіткі логіко-семантичні межі терміна, як правило, не повинні вести до появи в ньому полісемії. І все ж, оскільки формула “один термін – одне значення” не завжди чітко виконується, аналіз термінологічних систем не дозволяє

відмежувати терміни від явища полісемії. Воно в той чи інший спосіб пов'язується з термінологією взагалі та геодезичною зокрема. Якщо в загально-вживаній лексиці шляхи розвитку полісемії впливають на творення нових значень, що відокремлюються як омоніми, то термінологія використовує полісемію для розширення значення, що існує, або утворення нового термінологічного значення в слові загальнонародної мови, закріплюючи його за термінологічним знаком. У терміносистемі фіксується одне зі значень багатозначного загально-вживаного слова, що виникає переважно на основі метафоричного перенесення (*висок, рукав ріки, автограф, банка, візирна марка, вуаль фотографічна, жезл, зорова труба, сітка координатна, сітка ниток, стрічка мірна, червона лінія, ухил, тичка*). Оскільки первинне поняття на термінологічному рівні не застосовується, формула “один термін – одне значення” не порушується. Тому слід говорити не про полісемію в термінології, а лише про виникнення термінів за допомогою полісемії [Литвин О. Г., 2000, с. 93–94].

У сучасній УГТ номінації часто утворюються на основі поєднання загально-вживаних слів, які як елементи терміна творять його на основі багатозначності складових лексичних елементів, так званих терміноелементів: *сила світла* (інтенсивність світлового потоку), *ампула рівня* (прозорий резервуар), *басейн річки* (площа поверхневого стоку), *відкрите море* (морський простір), *живий переріз* (поперечний переріз русла), *звукові хвилі* (механічні коливання), *слід орбіти* (переріз поверхні Землі площиною орбіти її супутника).

Полісемія в УГТ часто виникає як результат метонімії – перенесення значення за суміжністю: *двигун – електродвигун (асинхронний, синхронний), гідравлічний двигун, газогенераторний двигун; камера – аерофотокамера, панорамна аерофотокамера, щільна аерофотокамера; азимут – азимут астрономічний, азимут геодезичний, азимут магнітний, азимут Лапласа, азимут напрямку в проекції, азимут*

обернений, азимут початковий, азимут прямий; фототріангуляція – фототріангуляція аналітична, фототріангуляція аналогова, фототріангуляція графічна, фототріангуляція аналого-аналітична, фототріангуляція маршрутна, фототріангуляція блокова, фототріангуляція просторова, фототріангуляція космічна, фототріангуляція наземна.

Вивчаючи полісемічні явища у геодезичній термінології та в інших технічних терміносистемах, можна виявити і явище роздвоєння термінологічного поняття. Дефініція передбачає лише істотні ознаки поняття, тому його розвиток веде до появи кількох значень терміна. Багатозначними в тому разі є терміни, у яких архісеми одночасно належать до декількох поняттєвих категорій: процес і величина (*напруга, тиск*), властивість і величина (*твердість, стійкість*), процес і явище (*випромінювання*), процес і значення фізичної величини (*поправка*).

У сучасній УГТ поширена категоріальна багатозначність віддієслівних іменників із суфіксом **-к-** як результат метонімії (позначення результату процесу, назв деталей та інструментів через назву дії: *відмітка шкали, вибірка, засічка, прицілка*), який зайняв в українській термінології досить стійку позицію. На розвиток семантики цього відгалуження термінів можна вплинути і свідомо закріпити за тим чи іншим словотвірним варіантом додаткові дефініції термінів. У російській термінології мовознавці вбачають вихід у семантичній диференціації утворень на **-ние** (для визначення процесу) і **-к(а)** (для предметно-результативного значення) [Винокур Г. О., 1939, с. 26–30; Даниленко В. П., 1977, с. 67–68]. В українській мові 20-х рр. ХХ ст. проблема багатозначності віддієслівних іменників із суфіксом **-к-** вирішувалась за допомогою суфікса **-нн(я)**, що означав процес, і суфікса **-ованн(я)** із значенням результату процесу (*вулканізування – вулканізовання, вальцювання – вальцювання*). Непродуктивність у сучасній українській мові суфікса **-ованн(я)** пов'язана з позамовними факторами [Караванський С., 1991; Моргунок В.С., 1993].

Для творення віддієслівних іменників на означення певних виробничих процесів, дій в УГТ варто використовувати суфікс **-нн(я)**, а за допомогою суфікса **-к-** позначати кінцевий продукт дії або її результат: *вивірення* (геодезичний контроль, процес) – *вибірка* (остаточний набір значень); *знімання аеромагнітне* (метод вивчення особливостей магнітного поля) – *знімки макетні* (сукупність обчислених координат точок) у технічній терміносистемі. Інколи віддієслівні іменники з суфіксом **-к-** називають також інструменти, за допомогою яких здійснюються відповідні технологічні операції: *розвіртка, протяжка, прошивка*, хоча доцільніше з цією метою використовувати суфікси **-ач**, **-ник**, **-ар**, **-ій**, **-ець**: *розвертач, протяжник, прошивач, бігунець*.

Не кожному виробничому процесу притаманний кінцевий продукт, названий терміном – віддієслівним іменником. Тому не повинні вживатися в науковому стилі номінації *різка, плавка* тощо.

У деяких випадках для позначення результату дії використовуються інші словотвірні засоби: *змащування* (дія) – *змащене з'єднання* (результат дії) – *змащувач* (знаряддя) [Іщук Ю., 1994, с. 125]. Лише контекст допомагає позбутися функціональної багатозначності.

Отже, вплив полісемії на УГТ зумовлений такими чинниками: розвитком поняття, що приводить до зміни семи терміна; розвитком значення терміна як одиниці мови; екстралінгвальними чинниками.

У функціональному аспекті багатозначність наявна і на термінологічному рівні, що зумовлене належністю терміна до двох стилів – розмовно-побутового і наукового, кожен з яких існує і розвивається за своїми законами. Це є причиною семантичних зрушень у терміносистемах, які не відображають природи терміна, а швидше є винятками. Адже в науковому стилі семантична різноманітність не повинна набувати стилістичної функції, бо йому притаманна логічна послідовність, чіткість, абсолютний збіг значення з поняттям у терміні [Литвин О. Г., 2000, с. 96–97].

Не бажано також надавати термінові, при-
таманному кільком термінологічним системам
наукової мови, будь-якого іншого значення,
крім того, що за ним закріплене в загально-
технічних дисциплінах. Наприклад: фізичний
термін *тиск* “сила, яка діє на одиницю
поверхні” вживається в геодезичній терміноло-
гії з тим самим значенням: *тиск атмосферний* –
сила, з якою стовп повітря тисне на одиницю
площі. Однак у деяких інших випадках цьому
термінові надають іншого значення (*тиск*
парціальний – пружність водяної пари – частина
атмосферного тиску, яку створює наявна в
атмосфері водяна пара), що ускладнює його
загальне сприймання та розуміння.

Матеріали УГТ дають змогу виділити
експліцитну та імпліцитну полісемію. Під
експліцитною полісемією розуміємо різнотипні
зв'язки термінів з однозвучними словами
загальнонародної мови. Такий тип полісемії
характеризує термін як одиницю загально-
мовної системи, тому що значення терміна тут
виступає як один із компонентів семантики
загальноновживаного слова. Оскільки будь-яке
слово, співвіднесене з денотатом, реально чи
потенційно є терміном (згідно з ученням
О. Потебні про близьке і далеке значення
слова), існує два ступені розходження значень
лексичних пар такого типу [Потебня А. А., 1968,
с. 8–9].

1. Нижчий ступінь розходження значень
(полісемантичний). Ознаками його є подібна
валентність загальноновживаного слова та його
термінологічного відповідника, спільні
синонімічні ряди й антонімічні пари: *вісь* –
вісь оптична, розмічувальна, вісь світу; захід
світла – *схід світла; гора* – *улоговина*. Нижчий
ступінь розходження значень указує на
збереження зв'язків між словом загально-
народної мови та терміном і веде до виникнення
міжсистемної багатозначності. У цьому разі
загальноновживане слово і термін розрізняються
за набором периферійних сем та їх градацією
щодо поняття за незмінного семантичного ядра.
Тип полісемії, яка передбачає існування
конотацій у семному наборі термінологічних

одиниць, виділяють і в багатьох інших
термінологічних системах [Гвишиани Н. Б.,
1986; Прохорова В. Н., 1983].

2. Вищий ступінь розходження значень
(омонімічний) передбачає повну відмінність
сполучувальних можливостей загальноновжи-
ваного слова та його відповідника-терміна. Різні
синонімічні ряди та антонімічні пари свідчать про
виникнення омонімічних відношень між такими
одиницями: *п'ята* (термін) – опорна частина
чого-небудь, місце з'єднання, синонім *основа*,
опора; *п'ята* (заг.) – задня частина ступні;
колектив (термін) – лінза, встановлена у пло-
щині зображення для спрямування світлових
променів до оптичної осі; *колектив* (заг.) –
сукупність людей, об'єднаних спільною діяль-
ністю; *витримка* (термін) – проміжок часу, за
який точка світлочутливого шару фотоплівки
перебуває під дією світлової енергії, що
пройшла через закривач; *витримка* (заг.) – умі-
ння володіти собою в будь-яких обставинах.

Думка про те, що лексеми, перейшовши із
загальнонародної мови до певної терміно-
системи, здійснюють якісний стрибок у своєму
розвитку і вступають в омонімічні відношення із
однозвучними словами, справедлива лише на
вищому ступені розходження значень між тер-
мінологічною одиницею і загальноновживаними
словами.

Експліцитна полісемія характерна для
власне термінологічної частини УГТ національ-
ного походження. Номенклатура, за винятком
національних назв деяких речовин, не вступає в
семантичні відношення з загальноновживаними
словами української мови.

Внутрішньосистемна полісемія геодезичних
термінів зумовлена тим, що дефініція терміна
охоплює не всі, а лише істотні ознаки понять,
тому розвиток поняття веде до появи нових
семантичних відгалужень терміна, наприклад:
конструкція (предмет і його будова), *проект*
(предмет і його суть), *металізація* (процес і
його результат). Значно рідше термін набуває
здатності розвивати нове значення самостійно.

Описані вище семантичні процеси в гео-
дезичній термінології відзеркалюються у

відношеннях між термінами всередині науково-технічної термінології як системи, що об'єднує галузеві термінологічні підсистеми. Спостерігаємо міжгалузеву багатозначність, коли йдеться про загальнонаукові і загальнотехнічні терміни: *туман масляний* (машинобуд.) – *туман* (метеорологічне поняття) і міжгалузеву омонімію, яка характеризується повною відсутністю спільних сем для однакових за звучанням термінів: *основа прес-форми* (машинобуд.) – *основа* (хім.); *диференціал трансмісії* (машинобуд.) – *диференціал* (мат.).

1. Синхронний і діахронний огляд геодезичної термінології підтверджує думку про те, що моносемність терміна слід розглядати лише як тенденцію, а не як абсолютну умову його функціонування. З цього випливає, що можливість термінологічної полісемії існує і категорично її заперечувати нема підстав [Принципи та методи термінології: проект українського національного стандарту, 1990, с. 17]. Спостереження показують, що найефективнішим гарантом термінологічної моносемії є контекст (“внутрішній контекст”, метасинтаксис). Якщо не брати до уваги штучно створеної багатозначності, пов'язаної з екстралінгвальними факторами, полісемантичні процеси в геодезичній термінології є, з одного боку, свідченням розвитку понятійної системи цієї галузі, з іншого – виявом мовної економії. Поліфункціональні слова-знаки в оптимальних кількостях не призводять до розхитування галузевої терміносистеми, а є засобом її систематизації та уніфікації.

Висновки

Так, явище полісемії в УГТ є наслідком розвитку понятійної системи геодезії. Моносемність геодезичного терміна виявляється як тенденція, а не як абсолютна умова його функціонування; полісемія зумовлює рухомість семантики термінів, а розвиток значень сприяє збагаченню семного набору окремого терміна і розвивається на основі метонімії. Отже, можемо констатувати, що основні загальномовні лексико-семантичні процеси зазнають в українській

геодезичній термінології певних метаморфоз, зокрема, явище полісемії є вторинними щодо понятійної структури терміна. До подальших напрямів дослідження відносимо вивчення явищ омонімії, синонімії, антонімії, паронімії в системі в українській геодезичній термінології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Винокур Г. О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии / Г. О. Винокур // Труды МИФЛИ. – М., 1939. – Кн. 5. – С. 3–54.
- Гвишиани Н. Б. Содержание термина и его функционирование в литературе / Н. Б. Гвишиани // Смысл и значение на лексическом и синтаксическом уровне. – Калинин, 1986. – С. 38–42.
- Геодезичний енциклопедичний словник / за редакцією В. Літинського. – Львів : Євровіт, 2001. – 668 с.
- Даниленко В. П. Русская терминология: опыт лингвистического описания / В. П. Даниленко. – М. : Наука, 1977. – 243 с.
- Заблоцький Ф. Англійсько-український геодезичний словник / Ф. Заблоцький, О. Заблоцька ; за ред. Б. Рицара. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2010. – 360 с.
- Ішук Ю. Про термін “олива” / Ю. Ішук, Є. Кобилянський, Б. Ярмолюк // Проблеми української науково-технічної термінології : тези доповідей 3-ї Міжнар. наук. конф. – Львів, 1994. – С. 125–126.
- Караванський С. Шляхи українського правопису / С. Караванський // Слово. – 1991. – Ч. 1. – С. 2–3.
- Литвин О. Г. Становлення української машинобудівної термінології : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Литвин Оксана Григорівна. – Львів, 2000. – 404 с. – Бібліогр.: с. 180–202.
- Моргунюк В. С. Зауваження щодо опрацювання державних стандартів з науково-технічної термінології / В. С. Моргунюк / АН України. Інститут проблем міщності. – К., 1993. – 32 с.
- Ошипко І. Й. Практична стилістика сучасної української літературної мови. Лексика і фразеологія / І. Й. Ошипко. – Львів, 1968. – 107 с.
- Потебня А. А. Из записок по русской грамматике / А. А. Потебня. – Харьков : Просвещение, 1968. – Т. 3. – 550 с.
- Принципи та методи термінології: проект українського національного стандарту. – К., 1990.

- Прохорова В. Н. Семантика термина / В. Н. Прохорова // Вестник Московского гос. ун-та. Сер. 9. Филология. – 1983. – С. 17–21.
- Реформатский А. А. Что такое термин и терминология / А. А. Реформатский // Вопросы терминологии: матер. Всесоюзного терминологического совещания. – М., 1961. – С. 46–55.
- Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики / В. М. Русанівський / АН УРСР; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; відп. ред. О. С. Мельничук. – К.: Наукова думка, 1988. – 240 с.
- Шмелёв Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики: на материале русского языка / Д. Н. Шмелёв. – М.: Наука, 1973. – 280 с.

О. Г. ЛИТВИН, Н. И. ГОЛУБИНКА, Ю. И. ГОЛУБИНКА

Кафедра украинского языка, кафедра картографии и геопространственного моделирования, Национальный университет “Львовская политехника”, ул. Карпинского, 6, 79013, Львов; Украина, 79013, тел. +38 (032) 258-24-40, ел. пошта: JuliaG@i.ua.

ПОЛИСЕМИЯ В УКРАИНСКОЙ ГЕОДЕЗИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ

Цель. Проанализировать полисемантические процессы в украинской геодезической терминологии (УГТ). **Методика.** Наличие нескольких взаимосвязанных значений в слове, которые возникли в основном в результате развития его первоначального значения, свидетельствует о явлении полисемии. Термин, как и обычное слово, бывает однозначным и многозначным, однако терминологическая многозначность имеет свои особенности. Под многозначностью понимают существование нескольких значений слова, возникшее в процессе исторического развития первоначального значения. Но лексическое значение термина и лексическое значение общеупотребительного слова – явления разноплановые. Четкие логико-семантические границы термина, как правило, не должны вести к появлению в нем полисемии. И все же, поскольку формула “один термин – одно значение” не всегда четко выполняется, анализ терминологических систем не позволяет отграничить термины от явления полисемии. Оно в той или иной степени связывается с терминологией вообще и геодезической частности. Если в общеупотребительной лексике пути развития полисемии влияют на создание новых значений которые отделяются как омонимы, то терминология использует полисемию для расширения существующего значения, или образования нового терминологического значения в слове общенародного языка, закрепляя его терминологическим знаком. **Результаты.** В современной УГТ номинации часто образуются на основе сочетания общеупотребительных слов, которые как элементы термина творят его на основании многозначности составляющих лексических элементов, так называемых терминоеlementов; полисемия часто возникает как результат синекдохи – перенос значения по смежности; обнаруженное явление раздвоения терминологического понятия; наблюдаем межотраслевую многозначность, когда речь идет об общенаучных и общетехнических терминах. **Научная новизна.** Терминологические системы различных отраслей науки стали объектами детальных лингвистических исследований. Однако украинская геодезическая терминология в целом, а полисемантические процессы в ней в частности, не были объектом тщательного исследования. **Практическая значимость.** Предложенный анализ УГТ поможет выявить основные тенденции терминологической полисемии в современной научно-технической терминологии в целом.

Ключевые слова: украинская геодезическая терминология, термин, терминообразование, полисемия, термин-словосочетание, словообразовательная модель, номинация

О. Н. LYTUVYN, N. I. HOLUBINKA, Yu. I. HOLUBINKA

Department of Ukrainian Language, Department of cartography and geospatial modelling, Lviv Polytechnic National University, Karpinskyy str., 6, 79013, Lviv, Ukraine, tel. +38 (032) 258-24-40, e-mail: JuliaG@i.ua

POLYSEMY IN UKRAINIAN GEODETIK TERMINOLOGY

Aim. To analyze polysemy processes in Ukrainian geodetic terminology (UGT). **Methodology.** Existence of few interconnected meanings in the word, which appear as a result of the development of its first meaning, indicates about polysemy feature. Term, as simple word could be unequivocal and valued, but terminological ambiguity has its own features. By ambiguity we understand existence of several meanings of the word, which appeared as a result of the development of its first meaning, indicates about polysemy feature. But lexical meaning of the term and lexical meaning of the totally used word – are diverse phenomena. Clear logical-semantic edges of the term cannot provide to polysemy appearance in it. But, as formula “one term – one meaning” is not always clearly executed, analysis of terminological systems can't allow us to distinguish terms from polysemy. In one or another way it is connected with

terminology at all and geodetic particularly. If in totally used lexicon polysemy affect to creation of new meanings, which separated as homonym, than terminology is using polysemy for expansion of meaning, which exists, or creation of new terminology meaning in the word, securing it for terminological sign. **Results.** In modern UGT nomination often appear new the combination of common words, which as elements create it's on the ground of ambiguity components of lexical elements, so-called terms-elements; polysemy often appears as a result as a result of synecdoche – the transfer value by contiguity; it was discovered the phenomena of terminological concept splitting, when we are talking about generally-scientific and generally-technical terms. **Originality.** Terminological systems of different areas of science become the objects of detail linguistic research. But Ukrainian geodetic terminology and polysemy in it where not thoroughly studied. **Practical significance.** Proposed analysis of UGT will help to find out main terminological polysemy trends in modern scientific and technical terminology in general.

Keywords: Ukrainian geodetic terminology, term, term building, polysemy, term combination, word-building model, nomination.

REFERENCES

- Vinokur G. O. *O nekotoryh javlenijah slovoobrazovanija v russkoj tehničeskoj terminologii* [Some phenomena of word formation in Russian technical terminology]. Trudy MIFLI. Moscow, 1939, Vol. 5, pp. 3–54.
- Gvishiani N. B. *Soderzhanie termina i ego funkcionirovanie v literature* [The content of the term and its functioning in the literature]. *Smysl i znachenie na leksicheskom i sintaksicheskom urovne* [The meaning and significance in the lexical and syntactic level]. Kalinin, 1986, pp. 38–42.
- Heodezychnyi entsyklopedychnyi slovnyk* [Geodesic Encyclopedic Dictionary]. *Za redaktsiieiu V. Litynskoho*. Lviv: Yevrosvit, 2001, 668 p.
- Danilenko V. P. *Russkaja terminologija: opyt lingvisticheskogo opisanija* [Russian terminology: the experience of linguistic description]. Moscow : Nauka, 1977, 243 p.
- Zablotskyi F., Zablotska O. *Anhliisko-ukrainskyi heodezychnyi slovnyk* [English-ukrainian geodetic dictionary]. *Za redaktsiieiu B. Rytsara*. Lviv: Vyd-vo NU“LP”, 2010, 360 p.
- Ishchuk Yu., Kobyljanskyi Ye., Yarmoliuk B. *Pro termin “olyva”* [On the term "oil"]. *Problemy ukrainskoi naukovo-tehničnoi terminolohii : tezy dopovidei 3-oi Mizhnarodnoi naukovo konfereńtsii* [Problems of Ukrainian scientific and technical terminology: Abstracts of the 3rd International Conference]. Lviv, 1994, pp. 125–126.
- Karavanskyi S. *Shliakhy ukrainskoho pravopysu* [Ways Ukrainian spelling]. Slovo. 1991, part 1, pp. 2–3.
- Lytvyn O. H. *Stanovlennia ukrainskoi mashynobudivnoi terminolohii: dys. kand. filol. nauk: 10.02.01* [Becoming Ukrainian engineering terminology: Ph. D. thesis in Philology Sciences: 10.02.01]. Lviv, 2000, 404 p., Bibliohr.: pp. 180–202.
- Morhuniuk V. S. *Zauvazhennia shchodo opratsiuvannia derzhavnykh standartiv z naukovo-tehničnoi terminolohii* [Notes on elaboration of state standards of scientific and technical terminology]. *AN Ukrainy. Instytut problem mitsnosti*. Kyiv, 1993, 32 p.
- Oshchypko I. Y. *Praktychna stylistyka suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy. Leksyka i frazeolohiia* [Practical stylistics of modern Ukrainian language. The vocabulary and phraseology]. Lviv, 1968, 107 p.
- Potebnja A. A. *Iz zapisok po russkoj grammatike* [From the notes on Russian grammar]. Kharkiv: Prosveshhenie, 1968, Vol. 3, 550 p.
- Pryntsypp ta metody terminolohii: proekt ukrainskoho natsionalnoho standartu* [Principles and methods of terminology: Ukrainian draft national standard]. Kyiv, 1990.
- Prohorova V. N. *Semantika termina* [The semantics of the term]. *Vestnik Moskovskogo gos. un-ta*. [Bulletin of the Moscow State University] Ser. 9. *Filologija*. 1983, pp. 17–21.
- Reformatskij A. A. *Chto takoe termin i terminologija* [What is the term and terminology]. *Voprosy terminologii: mater. Vsesojuznogo terminologicheskogo soveshhanija* [Questions terminology: Materials of All-Union meeting of terminological]. Moscow, 1961, pp. 46–55.
- Rusanivskyi V. M. *Struktura leksychnoi i hramatychnoi semantyky* [The structure of lexical and grammatical semantics]. *AN URSSR; In-t movoznavstva im. O.O. Potebni; vidp. red. O.S. Melnychuk*. Kyiv: Naukova dumka, 1988, 240 p.
- Shmeljov D. N. *Problemy semanticheskogo analiza leksiki: na materiale russkogo jazyka* [Problems of semantic analysis of the vocabulary: on Russian material]. Moscow: Nauka, 1973, 280 p.

Надійшла 05.11.2015 р.